

УНИЈА

www.unijakm.org

ИНФО

Број 29-30. Год. IV Београд јануар-фебруар 2007. Бесплатан примерак ISSN 1820-3531

Издавање овог Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

Деца Липљана

**РЕПОРТЕРИ ИНФО БИЛТЕНА
НА ПЕТОДНЕВНОМ ПУТОВАЊУ ПО КИМ**

УНИЈА – САВЕЗ УДРУЖЕЊА ИРЛ СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ, ОРГАНИЗОВАЛА ДВОДНЕВНУ КОНФЕРЕНЦИЈУ ПОД НАЗИВОМ

ТРАЈНА РЕШЕЊА ЗА РАСЕЉЕНА ЛИЦА

Информисање, повратак и грађанска права расељених, биле су централне теме Конференције. Осим о наведеним темама, расељени и њихови гости, али и представници власти, више и студиозније него до сада, говорили су и о могућностима интеграције расељених у локалне средине.

Конференцију је, у име организатора, отворио **Бранислав Скробоња**, председник Управног одбора Уније, а затим је **Славица Милуновић**, члан Управног одбора, у најкраћим цртама, представила активности и резултате Уније у протеклој години.

НЕДОУМИЦЕ

Председавајући овог скупа **Златко Маврић**, члан Управног одбора, поднео је уводно излагање у којем је, између осталог, нагласио да му је драго што је Унија успела да на једном месту окупи представнике ИРЛ, повратнике и лица која нису напуштала КиМ, као и представнике Координационог центра, UNMIK-а, UNHCR-а и невладиних организација, како би једни другима покушали да помогну у изналажењу трајног решења за расељена лица. Оно може бити повратак или интеграција у локалне средине, истакао је Маврић и додао, да то искључиво зависи од воље расељених лица, а да је управо сврха овог скупа да им се помогне да ту своју намеру реализују.

“Повратак расељених треба да се деси на потпуно добровољној основи, заснованој на доброј информацији и индивидуалној одлуци. Појединци који изразе жељу да се добровољно врате, требало би да буду у могућности да то учине слободно и са сазнањем о тренутној ситуацији на

Косову и Метохији”, рекла је у свом експозеу **Оливера Вучић**, службеник за јавно информисање у Данском савету за избеглице. О приступу обезбеђивања информација говорио је **Давор Рако** из Представништва UNHCR-а Београд.

ЗНАЧАЈ ИНФОРМАЦИЈА

“Информисање избеглица и ИРЛ представља кључну карику, за проналажење трајних решења. Без потпуних информација и потпуног учешћа представника избеглица и ИРЛ у процесу одлучивања о својој будућности нема правичних и потпуних решења. Ако ИРЛ нису довољно информисана не могу ни да донесу одлуку о својој будућности. У погледу ИРЛ највећа одговорност за њихову заштиту лежи на представницима државе чији су они равноправни грађани. То је јасно наведено и у принципу број три, који је водећи принцип УН о интерној расељености, по којој домаће власти, имају основни задатак и обавезу да пружају заштиту и помоћ ИРЛ”, истакао је Рако.

Бранислава Митровић, саветник председнице Координационог центра, сложила се са овим констатацијама рекавши, да је држава дужна да пружи праву информацију, али да информација, сама по себи, никад не може да буде суштина, односно циљ.

ЗАКЉУЧЦИ У ЈАВНОСТ

Конкретни закључци и будући планови Уније биће презентовани широј јавности на Конференцији за штампу која би ускоро требало да буде одржана, а предлози решења проблема расељених биће прослеђени и надлежним министарствима и Координационом центру Владе Србије.

“Све информације, пре свега, морају да буду у служби основног циља, а то је омогућавање повратка. Можда би требало да много више енергије посветимо основној ствари, а то је рад на омогућавању стварног повратка. Не пет породица овде, а 15 тамо, него да причамо о бројкама које имају иза себе доста нула док не достигнемо број оних који су отишли, док барем не омогућимо оно што се зове слободан избор. Свих ових седам година до сада имали смо такав сплет околности које нису биле пресудне за доношење одлуке расељених лица да ли ће да остану где су или ће да се врате у своје место порекла на КиМ. Сав тај скуп околности усмерававао је људе у једну логичну одлуку, а та одлука је била, и једино могла да буде, да остану да живе са својом породицом тамо где им не прети физичка опасност, тамо где имају могућност за одлазак код лекара, за слање деце на школовање. Лепо је рећи, можете сами слободно да одлучите где ћете да живите, да ли у Београду, да ли у Витини. Само људима треба омогућити, не само слободу информисања, него услове да они могу слободно да живе у било којем месту где буду пожелели”, констатовала је Бранислава Митровић.

ЗАЈЕДНИЧКА АКЦИЈА

О неуспешној мисији повратка, у последњих седам година, говорио је и **Златан Рибачић**, шеф Сектора за повратак у Координационом центру, али и о плановима овог владиног органа у наредној години.

“Ми од пројекта повратка, свакако, нећемо одустати. Успели смо да преко Националног инвестиционог плана, пребацимо предвиђена средства из ове за следећу годину и са почетком грађевинске сезоне кренућемо са реализацијом пројеката. Што за збрињавање ИРЛ, што за средства која су потребна за организовани и индивидуални повратак, предвиђено је око 15 милиона евра. Координациони центар тражи од свих актера повратка, свих чланова Општинских радних група, од невладиног сектора који учествује у овом процесу, да заједно одредимо локације, односно места у којима ће КЦ и

влада Србије уложити у повратак. Досадашњи повратак није задовољавајући, зато сматрам да само заједничком акцијом можемо да видимо ко то заиста жели да се врати, а ко само жели да на неки начин оствари поврат своје имовине, не желећи трајно да живи на простору КиМ.

Уводничари Конференције

ИНТЕГРАЦИЈА РАСЕЉЕНИХ

Посебно занимање изазвало је излагање **Душана Јањића**, једног од уводничара на овом скупу. Јањић је, између осталог, рекао да ће расељени одлуку о повратку или интеграцији, вероватно донети имајући у виду и то како ће изгледати Ахтисаријев план. Према његовим сазнањима, у наредној години, извршиће се пренос власти на косовске институције. На основу тога ће бити донесен Устав, и онда се те институције обавезују да донесу законе. Све би то требало да буде завршено до краја ове године, сматра Јањић.

Овакав став отворио је многа питања, а посебно интеграције расељених. Представници Координационог центра истакли су да је Санда Рашковић Ивић, о интеграцији говорила још док

РЕКЛИ СУ О РАДУ КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Весна Маликовић, повратница у Србобран...

ОСКУДНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Тек после ове Конференције схватила сам колико смо ми повратници оскудни у информацијама. Због тога апелујем на све оне које се баве питањима повратка да пронађу модус којим би се на прави начин информисали расељени, али и повратници на КиМ, о свим битним стварима везаним за њихове судбине.

Боривоје Вигњевевић, потпредседник СО Липљан

ОЗБИЉАН ПРИСТУП

Морам да кажем, да се по први пут, за задњих седам година, срећем са нечим што се зове, озбиљно размишљање, око решавања проблема ИРЛ. Изузетно сам задовољан целокупним радом и надам се да ово није нешто што ће бити пролазност, већ једна веома озбиљна ствар која би у 2007-ој години требало да покаже резултат.

Селма Шумановић, УНМИК

БОЉА САРАДЊА

Сама идеја и реализација оваквог скупа заслужује похвалу. Сви учесници Конференције морају више сарађивати на питањима о којима се данас говорило, а посебно та сарадња мора бити изражена између органа власти овде у Србији и оних који представљају власт доле на Косову. Надам се да ће сви релевантни актери добити закључке са овог скупа и пружити значајан допринос у њиховој реализацији.

је била Републички комесар за избеглице, јер се свим људима мора омогућити једно од основних људских права, да живе где хоће.

Коментари у паузи - Бранислава Митровић, Координациони центар, Александар Грковић, Унија и Давор Рако, UNHCR

Давор Рако, на питање учесника Конференције, да ли UNHCR улаже нека средства у интеграцију расељених, одговорио је да су та средства тренутно занемарљива.

“Став Високог комесаријата УН за избеглице, врло јасно упућен међународној заједници је, да када дође до финалног решења статуса Косова, не могу се и не смеју заборавити ИРЛ у Србији. Због тога ми очекујемо да ће међународна заједница ускочити са средствима којима ће се финансирати пројекти интеграције и тиме помоћи држави Србији да реализује те пројекте, пре свих, за она лица која не могу или не желе да се врате на Косово”, казао је Рако.

ИМОВИНСКА ПРАВА

Првог дана говорио је и **Данило Ракић**, истраживач у НВО “Група 484”, а тема његовог излагања је била “ИРЛ и сиромаштво”. Ракић је, у својој презентацији, изнео низ већ добро познатих чињеница о материјалном стању расељених и тешким условима у којима они живе, истакавши да је међународна заједница већ одавно престала да даје било какав вид хуманитарне помоћи, а да држава сувише мало посвећује пажње овом проблему, тако да се велики број расељених налази на ивици глади.

Селма Шумановић, асистент за јавно информисање у UNMIK канцеларији у Београду, изнела је преглед активности ове установе, а **Бојана Бадњаревић**, правни саветник у НВО “Праксис”, изложила је став о имовинским правима на КиМ.

“Један од највећих проблема са којима се сусрећу расељени је прибављање докумената. Измештање матичних служби у Србији, расељеним лицима представља велики проблем. Они су изложени трошковима пута, плаћању такси, а не примењује се закон о административним таксама, који предвиђа умањење таксе за ИРЛ до 70 процената. Такође, прибављање докумената са КИМ, радних књижица, диплома, радних уговора који су тамо остали, нерешива је енигма. Исто тако, велик проблем је приступ судовима и правосућу на Косову. Чест је случај не признавање судских одлука судова у Србији, тако да су ИРЛ често принуђена да воде паралелне поступке пред оба суда, како би успели да остваре нека своја права. Велики проблем појавио се и са тужбама које су подношене преко КЦ и UNMIK-

а, за накнаду штете. Не постоји никаква информација, шта се са тим тужбама десило. Појединци су успели да добију пријемни печат да су тужбе предате судовима, међутим, ниједна тужба није заведена. Исто тако, имамо велики проблем код расељених лица, по питању пензије и непризнавање тзв. М 4 образаца, који представљају доказ о оствареном радном стажу. Приликом одласка у пензију расељена лица једноставно не могу да докажу где су и колико радили и због тога овде примају знатно умањене износе пензија.

Проблема има и код расељених Рома који не могу да пријаве свој боравак у Србији, нити да добију пријаву боравка, а осим тога велики део својих права не могу да остваре због недостатка личних докумената. Највећи број Рома или није никада био уписан у матичну књигу рођених или су матичне књиге с подручја одакле они долазе уништене. Према томе, треба радити обнову или накнадни упис, а то су поступци који изузетно дуго трају и захтевају претходно прибављање великог броја папира”, таксативно је набројала Бојана Бадњаревић, правне проблеме са којима се, у свакодневном животу, сусрећу расељени.

ПРОБЛЕМИ И РЕШЕЊА

Другог дана рада учесници Конференције, у нешто опуштенијој атмосфери, подељени су у радне групе. Поред тема везаних за информисање и повратак, врло озбиљно су разговарали и о правима расељених лица као грађана Србије. Након дискусије по групама, представници сваке од њих изнели су проблеме и предлоге њихових решења.

ПРАВА РАСЕЉЕНИХ КАО ГРАЂАНА СРБИЈЕ

Већина проблема, када је ова тема у питању, истакнута је у излагању Бојане Бадњаревић, а као њихово решење предложено је да би требало извршити притисак на рад надлежних

Бојана Бадњаревић, НВО “Праксис”

измештених матичних служби да свој посао обављају ажурније. Да се инсистира на примени позитивних законских норми. Да се утиче на КЦ за Косово и Метохију и UNMIK администрацију, с обзиром да су заједно радили, да се добију бројеви тужбе за надокнаду штете под којим су заведени, чиме би се доказало да је тужба уредно поднета. Предложено је, такође, да се ИРЛ-а укључе у програм социјалног збрињавања у Србији. Да се

формира локална институција у сарадњи са међународним организацијама ради преузимања одговорности осигурања српске имовине на Косову и Метохији, која је ослобођена од стране ХПД-а. Код приватизације фирми на КиМ тражити брисање члана у коме се каже "да је услов да ИРЛ добију своје акције тај да су након 1999. године морали непрекидно радити три године у предузећу које се приватизује", чиме би сви бивши запослени били равноправни у подели акција.

ИНФОРМИСАЊЕ

Група за информисање сматра да су ИРЛ недовољно информисана о тренутној ситуацији на КиМ, али да се то исто може рећи и за повратнике и лица која су остала да живе на простору КиМ после 1999. године. Информације, које до наведених групација долазе су непотпуне, касне и нису довољно јасне, а у великом броју њих назире се утицај политике. Учесници ове групе сматрају да шира заједница губи интерес о животним проблемима расељених, повратника и лица која су остала на КиМ, а обично медији већи простор дају само у случајевима када се на КиМ дешавају екстремне ситуације, које понекад буду пренаглашене, а последице таквог извештавања често пута се "обијају о главу" онима који су остали да живе на КиМ.

Као предлог решења ових проблема, Група за информисање сматра, да би при Унији требало оформити Аналитичку радну групу која би имала задатак да одлучије наступи у пласирању

информација важних за ИРЛ и повратнике. Предложено је да би ИРЛ требало да организују кампању којом би се извршио притисак на Јавни сервис РТВ Србије и других медија од ширег интереса, у циљу сталног, свеобухватнијег и веродостојнијег начина пласирања информација које се тичу проблема ИРЛ. Као пример, наведено је да би се боље информисање могло остварити емисијама типа "Косметске хронике" или сличних садржаја, који би се емитовали на више електронских медија (тв, радио) широм Србије, у тачно одређеним терминима.

ПОВРАТАК ИРЛ НА КИМ

Као проблеми на овој радној групи истакнут је лош контакт између ИРЛ, учесника на ОРГ и носиоца процеса повратка, приликом њихове припреме и имплементације пројекта. Истакнут је и проблем недовољно дефинисаних економских компоненти пројекта повратка, а посебно је наглашен лош одабир повратника.

Ова радна група сматра да би укључивањем у процес стручних консултаната у планирању економске компоненте, као и укључивање ИРЛ у развој економске компоненте, овај проблем био битно смањен. Расељене би требало едуковати и оспособљавати како би могли сами да одлучују о послу којим би се бавили по повратку, а НВО које су учествовале у изради Концепт докумената, морале би да буду у сталном контакту са корисницима.

Припремио: Ж. Ђекић

Душан Јањић, координатор Форума за етничке односе

ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈОМ ДО УСЛОВА ЗА ПОВРАТАК

"Две ствари спадају у елементарне законе изградње институција безбедности, чији би основни задатак био да успостави какве такве услове за повратак. Једна је на макро нивоу, где је релативно лако, као што је случај на Косову, успоставити ширу безбедност, тако што ћете једном војском раставити друге две војске или две завађене стране. Друга је много тежа, обезбеђивање тзв. микро безбедности, где би сваки грађанин требало да се осећа сигурно и да ослобођен од страха планира свој живот и живот своје деце. Да би се то остварило треба обезбедити стабилне и кредибилне социјалне, правне и политичке институције. Начин да се дође до тих институција у једном друштву, ентитету, је изузетно тежак. Одлука људи да се врате, иако нису испуњени сви услови, и да они онда формирају једну заједницу која се одржава, може значајно да промени однос у тој локалној заједници. Али не може пуно да промени на општем нивоу. Дакле, тренутни циљ није, и било би

нереално очекивати, да се одмах на Косову успостави некаква мултиетничност и некакво брзо помирење. Оно што сада мора да буде превасходни циљ је успостава прекида непријатељства међу обичним људима, комшијама. Поступно смањивање међуетничке дистанце, која је огромна, води нечему позитивном. Сада инсистирати на мешовитим, јединственим, јаким институцијама, уствари значи радити против повратка. Инсистирање на томе да свако, у складу својих надлежности и потреба, добије могућности да се заштити, па макар и кроз врло слабе институције, је почетак ка стабилизацији стања на Косову. Тако да у суштини кад ми кажемо децентрализација на Косову и локална демократија, мислимо на три ствари: пренос власти на доле, организовање хоризонталних веза по појединим интересима и трећа ствар је јачање снаге локалне заједнице. Дакле, велика шанса опстанку представља јачање регионалне заједнице, јер се добија могућност да се нпр. Митровица, барем десет година води по принципу подељеног града. Града који сарађује на заједничким пројектима где се временом ситуација нормализује. То се односи и на друге средине где има услова за успостављање регионалних заједница. Као пример истакао бих Грачаницу која би требало да се конституише у једну озбиљну општинску јединицу, која би обухватила Чаглавицу и села централног дела Косова. Таквим начином децентрализације и преносом већих овлашћења на општине, али и на мање јединице, као што су Месне заједнице и села у којима би дошло до озбиљног повратка, гарантовао би се опстанак српском народу на Косову", истакао је, између осталог, у свом излагању Душан Јањић.

ШКЕЉЗЕН МАЉИЋИ, ПУБЛИЦИСТА И ПОЛИТИЧКИ
АНАЛИТИЧАР ИЗ ПРИШТИНЕ

МОЖЕМО ДА ЖИВИМО ЗАЈЕДНО, АЛИ...

- Решењем статуса, Срби ће лакше донети одлуку да ли желе да се врате на Косово или да остану да живе тамо где се сада налазе. Пре него што то ураде, они ће одређен период процењивати поштовање одредби Ахтисаријевог плана и видети како се развија ситуација на Косову. С друге стране, код огромне већине Албанаца, решење статуса Косова ће смањити тензије и они ће све мање гледати на Србе као на некога ко представља пету колону и ко размишља да Косово врати у Србију. Исто тако Срби који желе да живе овде треба да постану лојални грађани и онда ће бити више респектовани од већинске заједнице - сматра Шкељзен Маљићи.

Предлог Споразума о решењу будућег статуса Косова, који је ових дана Београду и Приштини представио Марти Ахтисари, изазвао је опречне рекације. И док га српска страна резолутно одбија, већини Албанаца, он је прихватљив.

СПОРАЗУМ

* У хотелу "Гранд" у Приштини, непосредно по објављивању Споразума, Шкељзена Маљићија, једног од најистакнутијих косовских политичких аналитичара, замолили смо да прокоментарише досадашњи ток преговора између Београда и Приштине, као и наведени предлог плана.

- Током читавих процеса преговора у Бечу, по мом мишљењу, у првом плану је било решење питања статуса Срба, а не статуса Косова. Међународни фактор зна да до договора између две стране неће доћи, јер Београд и Приштина не могу наћи заједничке тачке, а поготово да сами пронађу решење дугогодишњег проблема. Зато су одлучили да дају што је могуће више права Србима на Косову, а да онда они арбитражују и донесу одлуку, која се очекивала и раније, да Косово благо крене ка независности.

* У Споразуму се нигде не помиње реч независност

- Слажем се, али за нас је много важнија ствар да нигде у Споразуму не стоји ни да је Косово део Србије. Процес мора да иде и сматрам да он сигурно води ка независности Косова.

Косово ће сигурно бити изван Србије, ту нема повратка назад.

* Срби са Косова и Србија у целини су одбацили Ахтисаријев план, сматрају га неприхватљивим. Како то коментаришете?

- Срби и Србија су сигурно незадовољни овим исходом, али је међународна заједница, преко свог посредника, припремила велики пакет гаранција за Србе. Српској мањини, по овом Споразуму, на Косову је осигуран опстанак у свим аспектима, а

Шкељзен Маљићи у разговору са уредником Билтена

такође им наведени план даје неке додатне гаранције. Између осталог, наставак међународног присуства на Косову наредних неколико година. Други важан аспект је тај да ће међународна заједница опет имати неку врсту надгледања, контроле, чак и

МИТРОВИЦА - МОСТ ПОВЕЗИВАЊА

* Ових дана смо обишли већи део Косова. Осим српске заједнице у тежким условима живе и Роми, али и Хрвати у Јањеви и Летници. Уместо о опстанку, све више се прича о исељењу наведених заједница.

- Што се тиче Јањева, они су и раније почели да нас напуштају и насељавају се у Загребу, у Дубрави. Морам признати да одавно нисам био тамо и не могу рећи како они тренутно живе. Роми су у тежој позицији, они су напустили своје домове и живе у избегличким камповима на Косову, Србији и Црној Гори. Њима је најтеже. У њихов повратак је много мање инвестирано него у повратак Срба. Српска заједница живи, углавном, у оним зонама где су и пре били већина и ту се осећају заштићеним. У источном Косову, тамо око Ђилана, никад нису ни постојале енклаве, тамо се Срби слободно крећу, иду на пијаци, тргују. Сада се ситуација побољшава и у неким другим срединама, па већих проблема нема чак ни у Пећи, Призрену.

С друге стране, видим Митровицу и уопште север Косова, као економски јак регион, што је увек и био. Митровица мора представљати неку врсту моста и везе између Косова и Србије. Ма колико да су тамо лоши односи између две стране, неспорно је да Срби и Албанци и данас међусобно тргују. То даје наду, јер ми не морамо да се волимо, али ако имамо исте интересе можемо да живимо заједно.

неке егзекутивне мере. На пример, да може да интервјуише, да смењује министре и друге косовске лидере, ако не испуњавају одређене тачке Споразума. Нешто што је већ виђено у БиХ. Већини се тај део споразума не свиђа, али га сматрају, на неки начин, као нужно зло.

ЕКСТРЕМИ

*** Чињеница је, такође, да одређен број Албанаца у целини не прихвата Ахтисаријев план.**

- Тачно. Постоји једна екстремнија група која је против овог плана, односно оног његовог дела који говори о децентрализацији. Они то виде као етничку поделу Косова. Мислим да, бар према предложеном плану, за то немају основу и да ће и они прихватити Споразум.

ДЕМОНСТРАЦИЈАМА ПРОТИВ ПЛАНА

Албанци, бар онај део који окупља покрет "Самоопредељење" на чијем се челу налази некадашњи студенски лидер **Аљбин Курти**, жестоко се противе плану Мартија Ахтисарија, Више хиљада присталица овог покрета, 10. фебруара, кренули су у протестну шетњу, а полиција их је сузавцем спречила кад су покушали да пробију кордон и прођу до зграда Владе и Скупштине Косова. Том приликом, повређено је 80 лица, од којих су два преминула, а ухапшено 14 међу којима и Аљбин Курти, који је на протесном митингу рекао да Ахтисаријев план иде у прилог Србији, а посебно делови који се односе на децентрализацију и заштиту православног културног наслеђа.

Дан раније, 10.000 Срба из северног дела Косовске Митровице, протестовало је против плана специјалног представника УН Мартија Ахтисарија, који, према њиховим оценама, значи независност Косова. На овом демонстрацијама нису забележени инциденти.

*** Вратимо се тренутној ситуацији на Косову. Очигледно је да се Срби не враћају. Шта је разлог томе?**

Има неких појединачних случајева повратка, међутим, основни разлог зашто се више људи не враћа лежи у томе што просто ти људи нису знали где се враћају, у шта се враћају. Решењем статуса, моћи ће, на основу, одређених параметара да лакше донесу одлуку. Или ће се вратити и задржати имовину, за шта им план даје чврсте гаранције, или ће продати имовину и одселити се тамо где желе да живе. Вероватно ће постојати један период кад ће избеглице процењивати ситуацију на Косову и видети да ли се стварно стварају услови за повратак, да ли ће бити неких инвестиција, да ли ће им се враћати или правити нови станови. Истина је да тренутно још увек има те неке опште атмосфере несигурности која застрашује повратнике. Ипак, мислим да ће с албанске стране, бар код власти, пријем Срба бити много бољи.

*** Сматрате ли да ће тај екстремизам спласнути?**

- Морам признати да сам у последње две године, на Косову, очекивао много више нереда и нестабилности. Отварањем

плана за решење статуса Косова, већ се најављују неке екстремније поруке, мало са српске, а мало и са албанске стране, јер су и једни и други екстремисти врло незадовољани. Можда су ово, ипак више реторички изливи. Последње две-три године, државни фактори, тајне службе и други, мало су ускратили помоћ екстремним паравојним и другим формацијама. То је добар знак да Косово иде на миран начин ка транзицијама.

БУДУЋНОСТ

*** Како Косово видите у будућности и улогу српске заједнице у оквиру њега?**

- Ако гледамо мало даље у будућност, рецимо за 20 година, видим тотално другачију слику од данашње. Мислим, да ћемо тада бити тамо где су сада Бугарска и Румунија, за које пре 20-ак година нисам могао ни замислити да ће нас претећи и у привредном развоју и у европским интеграцијама.

*** Косово сутра?**

- О ситуацији у наредних 5-10 година тешко је говорити, а поготово предвидети развој догађаја. Има пуно проблема који треба да се реше. Велике групе људи, огромни проценат становништва је незадовољан тренутним стањем, оптерећен национализмом и та бољка треба да прође, да се страсти смире и да се људи окрену неким другим вредностима. Националне вредности неће, наравно, да нестану, јер сви треба да негују своју културу, свој језик, али уз то треба да имају и боље услове за живот. Правни систем мора свима гарантовати једнака права и то не само на папиру. Економска ситуација се мора побољшати како би становници Косова могли да имају сигурнију егзистенцију и да законски буду заштићени и од послодаваца и од државе. Све то, нажалост, неће ићи лако.

ВЕРСКИ ОБЈЕКТИ

Верски објекти, њих 5-6 који су светске категорије морају да буду заштићени, али и сви други. Споразумом је предвиђено да се око њих направе заштићене зоне у којима се неће моћи вршити бесправна градња. Они ће вероватно имати и своје економије, уосталом као што их и сада имају. Сматрам да су ти капитални објекти велика цивилизацијска вредност који не припадају ни Србима ни Албанцима, већ, због своје уметничке вредности, читавом човечанству.

**БРАНИСЛАВ ГРБИЋ
ВД МИНИСТРА ЗА
ЗАЈЕДНИЦЕ, ОВРАТАК
И ПИТАЊЕ МАЊИНА
У ПИС ВЛАДЕ КОСОВА**

Фото: Златко Марујић

ПРИХВАТИО САМ ИЗАЗОВ

Иако се у београдским медијима, дуже времена говорило о смени Славише Петковића, челног човека у Министарству за заједнице, повратак и питање мањина ПИС Владе Косова, пред Нову годину, издато је саопштење о његовој оставци. Место вд министра преузео је Бранислав Грбић, дотадашњи стални секретар у Министарству за заједнице и повратак.

*** На почетку разговора, замолили смо министра Грбића, да нам каже нешто више о овим кадровским променама.**

- Господин Петковић је дао оставку из неких његових личних разлога и ја не бих дубље улазио у то. Могу само да кажем, да је целокупан његов тим имао један другачији однос у раду с међународном заједницом и кад је тај процес блокиран, он вероватно није то могао да прихвати па је зато и поднео оставку.

*** Ова дужност је веома одговорна. Прихватили сте ,у врло незгодном тренутку, да радите овај посао...**

- Обавеза јесте велика, јер се ради о врло озбиљној проблематици, о повратку расељених. То је мукотрпан процес, јер не ради се ту само о њиховом физичком повратку, већ о комплекснијем схватању тог проблема у кога расељени улазе са додатним емоцијама. Апсолутно је неприхватљиво да неко пати један дужи период, да не може да се врати на своје. Зато сам прихватио ову дужност, свестан да је то велики изазов, али и обавеза свих нас, да их подржимо у њиховој намери да се врате.

*** Идо сада сте имали одговорну функцију у Министарству. Како оцењујете његов рад у претходној години?**

- У складу са стратегијом повратка и опстанка заједница на Косову и у складу са предвиђеним буџетом за 2006. годину,

имали смо више пројеката које смо имплементирали заједно са представницима UNDP-а и међународне заједнице. Урадили смо више објеката као што су 74 куће у Српском Бабушу, у општини Урошевац, 24 куће у Клинавцу, такође 24 куће, у три села мултиетничког карактера, у општини Лепосавић. Имали смо још низ појединачних повратака који су, такође, реализовани у сарадњи с UNDP. Већина објеката је већ завршена у току 2006. године.

*** У појединим места куће су завршене, на пример у Зочишту, али се људи још увек не враћају. Шта је разлог томе?**

- У Зочишту је, од планираних 44, изграђено 38 кућа, амбуланта и скоро цела инфраструктура. Било је неких проблема на изграђеним кућама, али их је извођач радова отклонио. Проблем који је остао је вода и водовод који није ушао у пројекат, а за то нема средстава. Остало је све обезбеђено и већина расељених је задовољна изграђеним.

Генерално, сви објекти који су завршени у 2006-ој години, предати су власницима односно уручени су им кључеви. Међутим, један фактор, а то је зима, проузроковао је да се ти људи, из објективних разлога, не могу одмах уселити у своје куће. Могућност повратка евидентна је тек у пролећним месецима. Наглашавам да је све ово урађено у складу са трипаритетним уговором који су потписали UNDP, општине и власници кућа, а у њему стоји да расељени имају рок од 90 дана да се врате у те куће и ја се надам да ће тај рок бити испоштован.

*** Пројеката има јако много, али пара нема. Која је улога Министарства, да ли Министарство може допринети да се одобрени Концепт документи реализују?**

- Спремни смо, апсолутно, у складу с буџетом за 2007. годину, да помогнемо те пројекте, мада не све. Износ тих

пројеката, који су прошли ОПГ, је 28 милиона еура. Усвојени су на нивоима централног ревизионог механизма, где су присутни сви представници међународне заједнице, UNDP, UNHCR, OCRM, а где ми, као Министарство, водимо главну, водећу улогу, као председници те комисије и апсолутно, имамо ту жељу да све те пројекте реализујемо. Планирани годишњи буџет овог Министарства износи 5 милиона и 200 хиљада еура и та средства ће бити усмерена на реализацију тих пројеката, али реално, не можемо покрити све одобрене пројекте. Донације су један од могућих видова изградње тих пројеката.

*** Према информацијама којима ми располажемо то је нешто око 30 милиона еура.....**

- Не, дошло је до ревидирања тих пројеката, јер су неки од њих стари 3-4 године. Смањење трошкова се врши у неким деловима инфраструктуре. Општине често намене средства у неким ставкама које, у овом тренутку, нису неопходне за сам повратак.

*** Колико мислите како су РЛ у Србији упозната са радом Министарства и уопште са ситуацијом на Косову?**

- Сматрам да још од формирања Министарства није било довољно информација о његовом раду. Настојимо у том смислу, да охрабримо људе који желе да се врате и који желе да опстану овде, да то ураде. Да кроз разни вид сарадње створимо једну другу слику, да је могућ повратак, али и опстанак. У томе нам треба подршка медија и ево, надам се, да и овај разговор иде у прилог томе.

*** Заједнице на простору Косова живе у доста тежким условима. Ових дана смо посетили неке од њих и уверили се у то.**

- Тачно је. Ово је Министарство, не само за повратак, него и за заједнице. Један вид помоћи заједницама условљава и њихов опстанак на просторима КиМ, што самим тим ствара једну мултиетничку слику коју треба подржати. Живот тих представника заједница није квалитетан. Економска компонента, поред сигурносне, врло је битна за њихов опстанак на овим

САРАДЊА СА УНИЈОМ

Сарађујемо са свим удружењима расељених и невладиним организацијама која су својом жељом, а пре свега радом, изразиле подршку повратку. Унија је сигурно једна од њих. Управо смо, ових дана у Приштини, присуствовали потписивању уговора са UNDP-ом и Унијом М, око даље сарадње на том плану. Министарство је обезбедило средства за пројекат ресурс центра Уније у Приштини и сматрам, да је такав вид сарадње у интересу повратка и опстанка српске и других заједница и сигурно ћемо такав вид сарадње наставити и у даљим активностима.

просторима. У том смислу, треба предузети иницијативу и нешто урадити. Што се тиче привреде, ситуација овде није сјајна. Али апсолутно треба ићи ка томе да економска одрживост буде један од битних фактора ка опстанку свих заједница.

*** Да ли имате неке конкретне планове?**

- Кроз сваки пројекат повратка и опстанка заједница иде економска компонента која се јавља као један од предлога за њихов опстанак. Покушавамо преко владиних и невладиних организација, које су спремне својим донацијама да подрже те економске пројекте, да то и остваримо и помогнемо људима на терену.

*** Да би се све то решило потребно је, пре свега, обезбедити људима сигурност, слободу кретања**

- Политичка и безбедносна ситуација је врло битан фактор. Не мислим само на наставак преговора, већ уопште, опстанка људи на овим просторима. У том смислу, претпостављам, да и међународна заједница има обзира према тој политичкој ситуацији, да подржи заједнице да опстану овде на Косову и да помогне у стварању једног квалитетнијег живота за све оне који овде живе.

Разговарао: Жељко Ђекић

У ПОСЕТИ ОПШТИНИ НОВО БРДО

Једна од првих активности министра Грбића и његових сарадника, у овој години, била је посета општини Ново Брдо. Том приликом, потпредседници општине **Светислав Ивановић** и **Џемаљ Новобрдалија** и представник Канцеларије за повратак **Милорад Милошевић**, упознали су представнике Министарства са ситуацијом у тој општини. Назначили су потребу скоре имплементације пројекта повратка у село Клобукар, за које је Концепт документ урађен од стране Општине. Потреба је тиме и већа што се индивидуални повратак у мањој или већој мери реализује уз помоћ фондова UNDP-а и UNHCR-а. Делегација Министарства је дала конкретне сугестије на поменути документ везане за начин планирања економске компоненте пројекта повратка. Њихово је мишљење да је компонента, која треба да омогући дугорочну одрживост повратника, управо економска компонента и да њу треба у Концепт документу развити на начин који ће то и омогућити.

Нарочито имајући у виду да је општина Ново Брдо најсиромашнија општина на КиМ. Након састанка, делегације Министарства и Општине заједнички су посетили село Клобукар, како би се упознали са ситуацијом на терену.

Постигнут је начелни договор да се Концепт документ преправи према сугестијама Министарства и да се пошаље на Централни механизам за ревизију, након чега би, уколико нема даљих сугестија и примедби, био финансиран од стране Министарства.

(текст и фото НВО "Свети Никола")

У ПОСЕТИ ОПШТИНИ ЛИПЉАН У КОЈОЈ ПРЕМА НЕЗВАНИЧНИМ ПОДАЦИМА ТРЕНУТНО ЖИВИ ОКО ДЕСЕТАК ХИЉАДА СРБА И ДРУГИХ НЕАЛБАНАЦА

ЛИПЉАН ПОДЕЉЕНИ ГРАД

На 13-ом километру магистралног пута Приштина – Скопље, са његове леве стране, сместио се град Липљан. Његова специфичност огледа се у томе што је то једино веће место на КиМ, јужно од Ибра, у коме заједно, или боље речено, једни поред других, живе Албанци и Срби. За разлику од Митровице, град није подељен реком, али мештани кажу да јесте духом и компактношћу српске заједнице. У његовом северном делу живи око хиљаду људи у 250 српских домаћинстава, док је више десетина лица остало у својим кућама у јужном и средњем делу града.

“У општини Липљан, до доласка мировних снага, живело је око 56 хиљада Албанаца, 22 хиљаде Срба, више хиљада Хрвата, Рома и Ашкалија. Данас је тешко дати тачне процене. Према сазнањима које поседујем, у општини Липљан, тренутно живи око 10 хиљада становника српске националности, Хрвата, преосталих у селу Јањеви, једва нешто више од стотињак, Рома и Ашкалија готово да и нема” упознаје нас, саставом становништва ове мултиетничке општине, Боривоје Вигњевић, њен доскорашњи потпредседник, а уједно и наш домаћин приликом дводневне посете овој општини.

У српском делу града налази се црква, импровизирана

Боривоје Вигњевић пред контролним пунктом KFOR-а

пијаца, на којој пољопривредници из околних села продају своје производе, канцеларија Координационог центра, где се обављају одређене административне делатности веома битне за српску заједницу, и новоизграђена зграда ОШ “Браћа Аксић”. Неколико продавница и две кафане, заокружују слику о овом делу града у коме осим свега набројеног, својом величином штрчи торањ контролног пункта финског КФОР-а. Постављен је 2001. године, када је пуцано на српску децу која су тада похађала школу у приватној кући. На срећу, није било тежих последица, али трауме од тог догађаја деца носе и данас. Због безбедности, сваке ноћи овде се пале рефлектори, ради што боље заштите и спречавања могућих последица по српску заједницу која овде живи, јер обично, у овом крају, струје нема.

Опстанак једне заједнице је могућ једино под условом да се она обнавља, а одређену гаранцију за то свакако дају они најмлађи. Управо је то био главни разлог да, на почетку наше

посете, пре свега, обиђемо ученике и наставнике ОШ “Браћа Аксић” у већ наведеној школи.

ШКОЛА

Још давне 1865. године, у црквеном дворишту у Липљану, основана је школа и тада је била једна од најстаријих у централном делу Косова. До ратних догађања Основну школу “Браћа Аксић” похађало је преко 880 ученика у школској згради у центру града. Прогоном српског становништва 1999. године, просторије ове школе, морали су напустити сви ђаци српске националности, а неки од њих и родни Липљан.

Број деце који је остао и преселио се у приватну кућу, да тамо прати наставу, знатно је смањен.

“До 17. марта 2004. године, школу је похађало 370 ученика, а након што је, у средњем делу града, спаљено више кућа и уништена и спаљена готово сва имовина Срба који су живели у том крају, број ученика се драстично смањио и тренутно школу похађа њих 250”, прича нам Југослав Црвенковић, директор школе, додајући да су овде смештени и предшколци чија је матична установа у Доњој Гуштерици.

Југослав Црвенковић

“Поред ове зграде у саставу школе налазе се још четири објекта, односно издвојена одељења у мултиетничком селу Рабровце, Старом Грацком, Новом насељу и Сувом Долу. Ради безбедности, школа је формирала одељења од I до VIII разреда, тако да та деца не путују у матичну школу, већ то чине наши наставници, искусни кадрови који су на овом простору живели и пре 1999. године,” додаје млади амбициозни директор, који је својом агилношћу много допринео на побољшању услова рада. За последње четири године, школа је модернизована,

У општини Липљан, осим ОШ “Браћа Аксић”, по српском програму раде још три основне школе. “Кнез Лазар” у Доњој Гуштерици, “Вук Караџић” у Лепини и “Владимир Назор” у Јањеви. Ову школу похађају Хрвати, Роми, Ашкалије и настава се одвија по програму Министарства просвете Србије. На подручју општине раде и две средње школе, гимназија и пољопривредна школа у Лепини и Гуштерици, у које ученици путују аутобусом.

РЕПОРТАЖА

Зграда нове ОШ "Браћа Аксић" у Липљану

деца су захваљујући донацијама пријатеља школе, добила информатички кабинет и многе друге садржаје. Једини проблем, за сада, остаје проблем превоза наставника, који би се уз мало добре воље шире заједнице могао лако решити.

СТАРА ЈЕ БИЛА ДРАЖА

Нова школа споља изгледа лепо, али нам наставници причају да је рађена на брзину. Да је почео да отпада плафон у учионицама, у шта смо се и сами уверили, као и да је школа почела да тоне.

Иако нова школа има неупоредиво боље услове за рад од приватне куће у којој су до пре годину дана похађали наставу, тамо је, причају, било лепше.

Софија Благојевић, лепушкаста девојчица, одлична ученица четвртог разреда, такође дели такво мишљење. Међутим, лепо јој је и овде, јер како каже може слободно да се дружи са својим вршњацима. У крају у којем она живи, код железничке станице, налази се само пет српских кућа, у албанском окружењу, тако да се деца могу напољу играти само док се види. "Не плашим се, навикла сам, али не смем дуго да останем напољу. Тата ме доводи у школу, не смем сама од Шиптара, јер се плашим да нас не киднапују", прича Софија. И њени другари из разреда, Теодора и Богдан, имају исте проблеме. Њима је ипак лакше јер живе у српском делу града, али то не значи да немају проблема. Тако нам Теодора прича да су јој испред куће Албанци украли чизме и и патике. Тек након што је њен отац интервенисао код

Софија, Богдан и Теодора

полиције чизме су враћене, патике нажалост нису.

Признају да мало осећају страх, али поручују да не би волели да живе негде ван Липљана.

ЦАРСКИМ ПУТЕМ

Већ поменути магистрални пут Приштина – Скопље дели две хомогене српске заједнице. Са леве стране пута налазе се Горња и Доња Гуштерица, Добротин и Ливађе, где тренутно живи око пет хиљада Срба. С десне стране овог магистралног пута, наслоњен на северни, српски део Липљана, налазе се српска села Суви До, Скуланово, Лепина и Рабровце у којима такође живи неколико хиљада Срба.

Одлучујемо се да пре подне кренемо делом некадашњег царског пута, Дубровник - Призрен - Јањево- Ново Брдо. Прва дестинација Добротин. Чисто српско село, које са расељеним лицима из села Словиње, Крајишта, Врела и других, тренутно броји око 1300 становника. Готово нико из овог села није напустио своју кућу, упркос великог притиска који су имали од Албанаца из суседног Словиња. Доња Гуштерица са нешто мање од 2000 становника, са основном и средњом школом,

УРЕКЛИ

"У последње време се стање нормализовало, нема инцидената, народ се креће слободно, међутим, ко зна шта нас сутра очекује", рекао је нашој екипи Боривоје Вигњевић. Само неколико минута пошто је наша екипа напустила Липљан, непосредно по објављивању предлога Ахтисаријевог плана, десетак албанских младића каменовало је Основну школу " Браћа Аксић" у центру српског дела града.

Пред закључење овог броја сазнали смо да су ноћ уочи Задушница, обијене цркве Св. Пантелејмона у Лепини и Св. Тројице у Скуланеву. Том приликом, непознате особе украде су 40.000 динара и неколико реликвија.

Обијање цркава пријављено је Косовској полицијској служби која је извршила увиђај и започела истрагу.

амбулантом, представља административни центар. Људи углавном тешко живе. Редовна примања имају само пензионери и запослени у здравству, школству и локалној самоуправи. На ободу ове српске енклаве налази се Горња Гуштерица са својих 700 становника. Више пута нападана (кажу да је било и убијених) и под сталним притиском она и њено становништво су издржали и опстали. Зато људи из ове енклаве тврде да они држе централно Косово српским, а не Грачаница. Настављамо пут према некада највећој хрватској енклави на Косову.

ЈАЊЕВО

Читавим пределом доминира католичка црква Св. Никола и огромни крст поред ње. У овом селу чије је већинско становништво било хрватско националности, данас, преовлађују Албанци. То се може видети на сваком кораку, а најопипљивији показатељ су школска деца. Док основну школу на албанском језику похађа преко 400 ученика, Хрвата, који уче по српском програму, има само неколико десетина. Иначе, ово некад изузетно богато место, основали су Дубровчани давне 1303.

године и до сада је три пута било на издисају, каже нам једна од житељки села. Не жели да јој име објави у новинама, али каже да је данас најтеже. Старији живе од пензије, неколико их је запослено у школи и здравству, неколицина има приватне радње, сувише мало за нормалан живот, констатује ова жена и за све информације упућује нас на месног свештеника дон Мату Палића. Нажалост, нисмо га истог дана пронашли јер је био службено одсутан. Сутрадан, касно увече нас је

Центар Јањева, фебруар 2007. године.

лепо угостио, попричали смо о тешком животу ових људи, а на крају разговора нас замолио да сачекамо неко време са објављивањем разговора, јер тада ће како каже "Јањевци знати на чему су" (нтегрални текст разговора са дон Матејом Палићем, објавићемо непосредно по његовом одобрењу).

Из Јањева се враћамо у Липљан.

УСЛОВНА МУЛТИЕТНИЧНОСТ

Тачније, у његов јужнији део. Успут нам Вигњевић прича да је Липљан место које је природно мултиетничко. Пошто Срби живе на свим крајевима града и морају да се крећу из јужног дела града у северни, због обављања одређених послова, онда обично неки, који желе то политички да (зло)употребе кажу да Срби имају потпуну слободу кретања. Међутим, само они који живе у јужном делу знају праву истину. Пет жена, из три генерације, живе у једној српској кући у том делу града. Три године нису смеле да излазе, а и данас то чине само када их мука натера. Само су приликом погрома 17. марта морале 15 дана да напусте кућу, али су се брзо вратиле. Кажу, зато што немају где, а овде им је више него тешко. Са свих страна окружене Албанцима живе у безусловној кући, која приликом јачих киша бива често поплављена. Приликом наше посете

ВИКЕНД, НЕДЕЉА - ПОНЕДЕЉАК

"Липљан је једино место где се може рећи да викенд за српско становништво пада недељом и понедељком. Тим данима ништа српско не ради, ни школа, ни здравствене установе, а људи се углавном повлаче у своје куће. Све то због пијачног дана, када Албанци, из околних села, масовно долазе у град. Срби све обавезе планиране за понедељак завршавају суботом. Тако да смо по питању викенда јединствени у свету", са дозом ироније, прича Вигњевић.

девојке, које су иначе завршиле средњу школу, не желе да изађу из куће. Боје се. Одавно ни са ким нису контактирале. Ипак, кроз завесу осећамо њихове погледе. Са задовољством прихватају понуђене Билтене, јер осим гледања тв програма, немају никакву везу са Србијом.

Жене нам причају да живе од мужевљевих пензија, које износе мизерних четири хиљаде месечно. Недовољно за храну, а поготово за нешто друго. Када излазе у град по намирнице из страха иду све заједно, појединачно никад. Задовољне су што се, како кажу, ситуација мало смирила. Ипак, не заборављају 17. март и сумњају, ако би се тако нешто десило још једном, тешко да би извукле живу главу. Овог датума се са горчином сећа и чика **Чедомир Митровић**, кога смо посетили на његовом уништеном имању у средњем делу Липљана. Од свега уништеног само су кућу обновили. Помоћне објекте нису. Причу, о њему, због ограничености простора у овом, објавићемо у наредном броју Билтена.

СРПСКО ДО АЕРОДРОМА

У поподневним часовима, пратећи одбојкаше локалног клуба на тренинг (о чијим активностима можете више прочитати на стр. 20), обишли смо и села Скуланово, Лепину и Рабровце. Том приликом, наши домаћини су нам испричали једну занимљивост која се десила приликом преговора са сарадницима Мартија Ахтисарија, а односила се на предлог

Жене у јужном делу Липљана

око формирања српске општине Липљан. "Немогуће је формирати такву општину, јер се у њеном саставу налази село Радево, насељено искључиво српским становништвом", речено им је тада и наведени разлози због чега. Наиме, пошто катастарска општина Радево обухвата читаву имовину на којој се налази једини косовски цивилни аеродром "Слатина", Срби би формирањем своје општине добили права на велике таксе од аеродрома, па су преговарачи закључили да о томе више не треба разговарати. Демократски, нема шта. Липљан напуштамо непосредно по објављивању Ахтисаријевог плана. Међу српском заједницом завладао је мук. Иако им није било непознато оно што су чули, мора се признати да их је, у најмању руку, такав расплет догађаја изненадио у негативном смислу.

Забележили Жељко Ђекић, Златко Маурић и Горан Томић

РЕПОРТЕРИ БИЛТЕНА У ОБИЛАСКУ СИРИНИЧКЕ И СРЕДАЧКЕ ЖУПЕ
И ГРАДА ПРИЗРЕНА

ОПСТАНАК, АКО МОЖЕ, ОД ДОБРОГ НИКО НЕ БЕЖИ

Кренувши на пут од Штрпца, према Брезовици, а одатле ка Средачкој жупи и Призрену, још једном смо се уверили у променљивост климатских услова и ћуди Шаре, на овом релативно кратком растојању. И док је на Брезовици провејавала тек по која пахуља, пењући се ка планинском превоју Превалац, смештеном на преко 1 500 метара надморске висине, снег је падао све гушће. На самом врху јак ветар стварао је наносе на путу и пребацивао снег са једне на другу страну планине. Само петнаестак минута касније или тачније

Превалац, фебруар 2007. године

седам километара ниже, у Средској, некада административном центру Средачке жупе, снега нема. Смењују се сунце и облаци, а два сата касније, у Призрену, дочекује нас прави пролетњи дан. Толико различитости, на тако малој удаљености (30-ак километра), ретко где се може наћи. Разлика је на претек и у свакодневном животу људи који живе на овом простору.

ШТРПЦЕ

У најјужнијој српској енклави Штрпцу, у којој данас живи преко 12 хиљада људи, је и најтеже. У ишчекивању развоја даљих догађаја после отварања "Ахтисаријевог пакета" приметна је нервоза. Међутим, већина мештана овог дела

ЧЕКУ У СРЕДАЧКОЈ ЖУПИ

Агим Чеку, премијер владе Косова, са сарадницима, обишао је село Мушниково и том приликом разговарао са представницима српске заједнице, интересујући се за безбедносну ситуацију и услове живота у Средачкој жупи. Рекао је да су најгора времена прошла и да се они немају чега плашити. Представници села захтевали су од премијера да им се обезбеди дрво за огрев, изгради потпорни зид уз корито реке и да им се помогне у изградњи Дома културе.

Сириничке жупе непоколебљива је у одлуци да, ма шта се догађало, неће напустити своје домове. Кажу, да се сећају и горих дана. Посебно оних у лето 1999. године, када су многи становници Метохије, баш преко овог краја, напуштали своја огњишта и у бесконачним колонама кретали у неизвесност. Становници Штрпца су остали и опстали. Како? То само они знају. И нису једини. Последњих седам година друштво им прави више стотина прогнаних Срба, из Призрена, Урошевца и других крајева овог дела Метохије, који су се те 1999. године, овде зауставили и остали до данашњих дана. Смештени су углавном по колективним центрима, хотелима и приватним кућама на Брезовици. У разговору са једним од њих, који, да би прехранио породицу ради све што други неће, покушавамо да сазнамо: Шта ако сутра Косово постане независно? Нема одговора. Само замишљен поглед ка ведром брезовачком небу посутом звездама. "Само свевишњи зна", могло би се прочитати из њега.

Брезовица, фебруар 2007. године.

Брезовчани су љути што за ових седам година није решен статус "Инекс" хотела и ски центра у коме је запослено око 300 људи. Чини се да би им било лакше донети одлуку о останку и опстанку, да им је бар тај проблем скинут са врата.

СРЕДСКА

За разлику од Сириничке, суседна Средачка жупа изгубила је најважнију битку. И док у Штрпцу и околини има велики број младих, који гарантују будућност, у Средској се на прсте могу набројати. Основна школа у центру села, опасана жицом, постала је већ седам година уточиште војника немачког КФОР-а. Са сетом, малобројни становници Средске, који овде проводе зиму, сећају се не тако давних времена кад је њихову школу похађао велики број ученика из овог и суседних

МАНЕВРИШУ

“Преко лета овде има много више људи, око 200-300. Зими их је мање. Стално маневришу, долазе, одлазе. Облазе своје имовину, обиђу своја огњишта” прича др Станковић.

“Узгред”, питамо га, има ли опстанка овде? “Не знам, видећемо како ће да се заврши ово око независности Косова, каква ће ситуација да буде”, следи дипломатски одговор искусног лекара.

села. Непосредно испод школе налази се чесма, а тик до ње новоизграђена амбуланта. Унутра затичемо само особље, пацијената нема. Доктор **Благоје Станковић**, специјалиста опште медицине, чини се најбоље зна колико овде има становника,

Породица Гаџић пред новоизграђеном кућом

кога смо овде затекли са супругом и сином, који им је дошао у посету: “Вратили смо се јуна месеца. Изградња куће почела је 15. јула, а завршена 15. новембра. Уселили смо се у децембру и задовољни смо, тим пре, што у ону у Призрену, која је скроз демолирана и опљачкана, не можемо”, прича Станислав, некадашњи столар из царског града. Често иде да обиђе кућу, среће људе у граду, купује у продавницима и до сада није имао никаквих проблема.

Са њим живи супруга **Војислава**, коју као и сваку вредну домаћицу затичемо за шпоретом. Sprema се посебан ручак. С разлогом, у посету им је из Београда стигао млађи син Горан, иначе машински инжењер. Пре две недеље обишао их је и старији син, иначе професор на Архитектонском факултету у Косовској Митровици, с поносом истиче мајка.

“У Београду смо плаћали кирију, било нам је тешко, овде је боље. Не плаћамо ништа, имамо Станиславову пензију, своју њиву, ливаду, баштицу”, прича Војислава.

“Шљиве ће да скупљамо, ракију да печемо”, додаје Станислав, уводећи нас у кућу да нам покаже донацију АСВ-а и ИСМС-а. Затичемо комплетан столарски алат, моторну тестеру, шлајфарицу, ручни циркулар, брусилицу и доста ситног алата. Захваљује се донаторима, само требало би то негде и сместити. Није за спаваћу собу, где сад стоји. Чика Станиславу обећавамо да ћемо донатору пренети његову молбу за изградњу мањег објекта, шупе, а њега питамо, шта очекује од новонастале ситуације. “Опстанак, ако може, од доброг нико не бежи, а кад је рђаво онда не може да се опстане”, мудро ће Станислав.

Панорама Средске, фебруар 2007. године

јер због година у којима се налазе, сви су они, на неки начин, његови пацијенти.

“Овде живе људи који су остали после рата, има их тренутно око 150, углавном старији од 65 година. Бољују од старачких болести, високог крвног притиска, срчаних тегоба, реуме, то је за њих најкарактеристичније” реферише др Станковић. Када су тежи случајеви у питању болесници се колима хитне помоћи пребацују у Штрпце, а када су у питању хирушке интервенције онда у Грачаницу или Косовску Митровицу. Опраштамо се од симпатичног доктора, пожелевши му што мање посла.

У ПЕЈЧИЋИМА, ГАЦИЋИ

Бољи познаваоци овог краја, кажу нам да се овде, под Средском, подразумева само строги центар села, где се налазе полицијска станица, амбуланта и школа. Сваки од засеока има свој назив. Кривудавам путем пењемо се према једном од њих, Пејчићима. Свуда око нас новоизграђене куће. Сазнајемо да је у самој Средској, АСВ изградио 76 нових кућа. У овом делу десетак. Само се из понеке види дим. Остали домаћини су отишли да презиме негде другде, како нам каже **Станислав Гаџић**,

Горан Томић, уместо куће - паркинг, Призрен, фебруар 2007. г.

Крећемо према селу Стајковце. Испод пута велелепне грађевине. Албанци су изградили мотелске комплексе. Лепо, само да у њих нису уградили и новоизграђену српску кућу. У Стајковцима, иако су нам рекли да тамо живи једна жена, не затичемо никог. Настављамо даље.

ПРИЗРЕН

Поред манастира Светих Архангела, путем који води низ корито реке Бистрице спуштамо се у Призрен. С нашом екипом, колега Горан, сниматељ у некадашњем представништву РТС-а, после седам и по година први пут силази у град. Распричао се. Кажу да тако људи лакше савлађују трему. Лепо уређена стаза за шетњу уз реку према манастиру, балон за фудбал, све ново за њега. Не крије узбуђење. Стижемо у град, до нове зграде Општине. И док један члан екипе одлази на састанак са Гораном обилазимо град. Његова кућа налазила се у центру. Због тешке ситуације у којој се породица налазила у прогонству, морали су да је продају. Стижемо до места где се налазила. Иако је знао да је након продаје срушена, није слутио да ће на њој затећи паркиралиште. Фотографише се за успомену. Сусрети с познаницима. Срдачни. И они се, усред бела дана, фотографишу са њим. Драго му. Показује нам своју основну школу, омиљену посластичарницу. Чисти са својим некада омиљеним специјалитетом. Сутлијаш и тулумба и

ЗАБРАЊЕНО СНИМАЊЕ

Приликом обиласка Средске, **Горан Томић**, радећи прилог за ТВ емисију "Повратак", оком камере забележио је школску зграду у којој су тренутно смештени војници KFOR-а. Недуго затим, наше возило пресрела је патрола немачких војника са упереним аутоматима, тражећи да избришемо снимљени материјал. После дужег убеђивања, успели смо да сачувамо све снимке осим оних на којима се види унутрашњост школског дворишта.

наравно боза, призренска. Крећемо ка Поткаљаји. Препознаје места где су се до 2004. године налазиле њихове куће. Причамо са Призренцима. Неки су задовољни са стањем, многи нису. Муче их егзистенцијални проблеми. Обилазимо једну од нових робних кућа. Не да купујемо, него да видимо и можда да будемо виђени. Лепо је поново чути српски или бошњачки језик, како га сада зову. Узбуђења довољно, не само за један дан, рекли би Призренци. Крећемо кући, а за успут, до омиљене пекаре. По топлије, производ налик на лепињу пуњену сиром, са карактеристичним несвакидашњим укусом, за пут и за понети кући. Да и остали укућани осете дах Призрена.

Забележили: Жељко Ђекић и Златко Маврић

САСТАНАК ОПШТИНСКЕ РАДНЕ ГРУПЕ

ИЗГРАЂЕНО 482 КУЋЕ

На састанку Општинске радне групе за повратак Призрен, одржане средином фебрура, након двоипомесечне паузе, констатовано је да се у том периоду ништа ново није десило. Бар када је у питању повратак интерно расељених лица и реконструкција кућа.

Бедрија Ејупагић, директор Канцеларије за заједнице, информисао је присутне да је до фебруара месеца у општини Призрен укупно изграђено 482 куће за мањинске заједнице. Од тога, 312 кућа за Србе, 111 за Роме и Ашкалије, 59 за Бошњаке.

Канцеларија локалних заједница извршила је контролу новоизграђених кућа. Од 55 кућа које је изградио ASB (немачка организација за реконструкцију), 41 кућа је празна. Након преузимања кључева власници су се вратили у Србију, уз образложење, да због свежег малтерисања, не постоје услови за нормалан живот у њима.

На излагање директора за заједнице, оштро је реаговао **Примислав Станојевић**, учесник ОРГ, рекавши да се и даље спроводи стара пракса. Достављају се стереотипни извештаји, без конкретних резултата и стратегије за наредни период. Подсетио је присутне, да је на задњем састанку, новембра месеца 2006. године, било речи о почетку реконструкције и повратку у Горње Село, Живињане и град Призрен, на пролеће. Сада се о томе ништа не прича. Захтевао је смењивање директора Канцеларије за заједнице и затражио да руководство Општине призна да не жели повратак Срба.

Представник села Смаћ, **Бранко Ђекић**, захтевао је наставак реконструкције кућа у овом селу, а потребу за дијалогом и гаранцијама мештана поткрепио страхом расељених-потенцијалних повратника, због бачене бомбе у прошлој години на новоизграђену кућу повратника.

Председник комитета за повратак, Биб Дуљај, изразио је жаљење због убеђења да су Срби више заинтересовани за продају својих имања, него за повратак. Није му јасно какве гаранције повратници очекују, када су њихове комшије, Албанци, изразиле жељу за повратком расељених. Захтев представника села Смаћ да се сусретну са католичким свештеником ради добијања гаранције за безбедност, Дуљај је оценио као беспредметан, предлажући Србима, учесницима ОРГ, да би можда требало разговарати са православним свештеником, који може да утиче на повратак Срба, јер по Дуљају, воља за повратком је веома мало изражена.

Председавајући ОРГ није дозволио реплике и наставак дискусије, истичући да су дискутанتي сувише емотивно наступали и доносили исхитрене закључке, те да на предлоге цивилног администратора сви учесници ОРГ (представници међународних организација) за следећи састанак донесу своје предлог и виђење доприноса у повратку расељених. На крају састанка, упућенији су указивали на беспотребност дизања тензије, јер се назире решења за почетак реконструкције кућа у самом граду.

(З. Маврић)

У ПОСЕТИ КОЛЕКТИВНОМ ЦЕНТРУ "КОЛАРИ" У ОПШТИНИ ЈАГОДИНА

ТЕШКО И НЕИЗВЕСНО

У циљу што бољег информисања ИРЛ, особље удружења "Завичај за повратак" из Крагујевца, средином фебруара, посетило је колективни центар "Колари" у општини Јагодина. Овде борави 130-оро интерно расељених лица од чега 50-оро деце свих узраста.

Међу њима налазе се самохране мајке са децом, радно неспособна лица и стари људи, тако да се стиче утисак да становници овог центра припадају најугроженијој групи расељених. Дакле, лица која сама за себе не могу учинити ништа, осим да чекају помоћ некога из окружења, како би им се услови живота побољшали. А услове да не помињемо...

Оно што они имају су три obroка дневно и огрев. Радно способни понекад зараде и надницу, ако им се сређа осмехне па их неко ангажује за обављање физичких послова. С обзиром да је

Особље удружења "Завичај за повратак" у посети колективном центру "Колари", Јагодина, фебруар 2007. године

"Завичај за повратак", од недавно проширио своје активности информисања и на територију Јагодине, становници КЦ "Колари", причају да до сада нису добијали никакве информације везане за повратак, узурпирану имовину и друге актуелности. Већина њих не гаји посебне илузије о повратку, јер неки од њих не желе да се врате, а они који би то учинили, немају где. Највише се интересују око стања у коме се налази њихова узурпирана имовина и да ли ће бити шта од тужби за надокнаду штете учињену након одласка са Космета. .

"Што се наше организације тиче, ови људи неће остати заборављени, а апелујемо на све оне који су у могућности да им живот учине подношљивијим да то и ураде", поручују из удружења за помоћ расељеним лицима "Завичај за повратак" Крагујевац.

Доста Палић

РАДИОНИЧАРКЕ НА ОКУПУ

Уочи православне Нове године у удружењу "Завичај за повратак", уприличено је дружење интерно расељених жена, некада чланица радионице ручних радова, које је организовала ова организација. После две године престанка функционисања радионица косовског веза, особље удружења, позвало је некадашње учеснице да се окупе и размене искуства. У време насилног напуштања огњишта и прогона са Косова и Метохије, жене су, по мишљењу многих, поднеле највећи терет на својим леђима. У новој средини, где су се многи изгубили, оне су очувале своје породице, прве почевши да се организују у радионице. У томе су им, преко удружења, велику помоћ пружиле НВО "Здраво да сте", Дански савет за избеглице, Општина Крагујевац и многи други. Захваљујући едукацији спроведеној у удружењу кроз пројекат "Бизнис, али свој", подржан од општинских власти, многе од ових жена

данас имају регистроване сопствене делатности (кројачке радње, фризерске салоне).

Дружење је протекло у дивној атмосфери. Судићи по реакцијама расељене жене би се радо укључиле у нове пројекте, а особље ЗЗП-а им је обећало да ће покушати да уради све што може, како би се то остварило. На крају, напомињемо да се неколико жена из ове групе већ вратило на Косово заједно са својим породицама. Надамо се да ће на крају свако остварити свој циљ – неко да се врати, други да остане и тако у круг.....

Д. Палић

МЕШТАНИ КОВРАГА НЕ ОДУСТАЈУ ОД ПОВРАТКА

Средином јануара, у просторијама удружења “Завичај за повратак”, одржан је информативни састанак са корисницима Концепт документа за повратак у село Ковраге, у Општини Исток. Састанку су присуствовали представници UNHCR-а, UNMIK-а, Данског савета за избеглице, Европске перспективе, удружења “Свети Никола” и представници села. Претходно одржани састанак са локалним властима у општини Исток, на коме се говорило о променама у имплементацији пројекта повратака, био је повод овог скупа.

Наиме, јесенас се за индивидуални повратак у Ковраге, пријавило пет породица, од којих су две корисници концепт документа за колективни повратак. У том смислу је Општина,

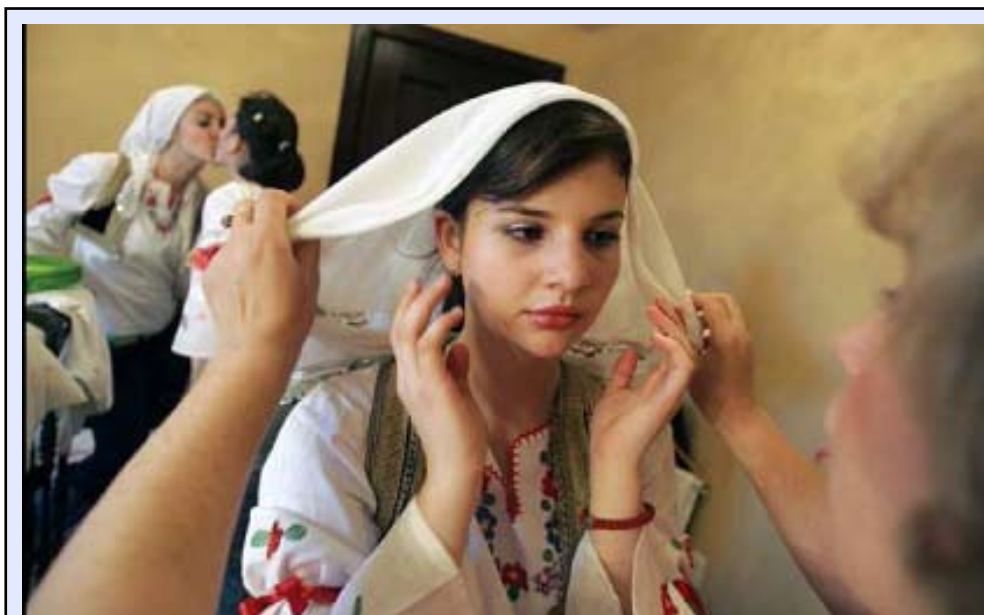
уз сагласност Европске перспективе и Завичаја за повратак, проследила писмо о намерама Централном механизму владе Косова, ради корекције пројекта. О томе је требало обавестити

и ИРП, кориснике концепт документа. Докуменат је коригован и промене су изнете на састанку ОРГ, одржаном 24. јануара у Истоку, где су га учесници овог скупа подржали. Средства за имплементацију пројекта, вероватно ће, по већ уобичајеној пракси, чекати на фондове. То је био и једини разлог да се неколико породица пријави за појединачни повратак.

На састанку у Крагујевцу је предложен и нови учесник на састанцима ОРГ за село Ковраге, пошто се досадашњи представник села вратио да живи на Космет. **Драгомир Зувих**, професор историје из Коврага, који тренутно живи у Крагујевцу, представљаће, у даљем раду овог форума, своје сународнике, а према најновијим информацијама у Ковраге се ускоро враћају још две породице.

Доста Палић

Радмила Мићић из Торонта прошле године организовала је деци из Косовског поморавља посету Канади.

На пригодном културно-уметничком програму Piter Power, фоторепортер Торонто Стара, непосредно пре наступа фолклорне групе у цркви Св. Архангела Михајла 17. маја 2006, фотографисао је део ансамбла у народним ношњама Косова и Метохије.

За ту фотографију освојио је престижну награду од стране професионалних фоторепортера за 2006. годину.

Радмила Вулићевић

O PROJEKTO "ISI ŠANSA" SO KERDJA O CENTRO KOTAR O HUMANE RESURSJA A SO DINJA DUMO O UNMIK THAJ O UNHCR BITINJA

KERDO BUT

O Projekto so iklilo kotar i realno potreba so o Roma, thaj o Askalije i Egipcanja so besen ki Srbija ado bilache i lache tana hari danen sar saj te irinen pumari phu ki Kosova napalal, koja achavde kana nasle kotar o maribe bitindja pe. Ko projekto kerdja pe buci štar masek.

Te kerol pe o projekto love dindja o UNMIK-o kotar i Priština prekal o leskoro governmento ki Beograd, a vas dinja i o UNHCR kotar Beogrado.

CHR pe manušenca hine le te kedel e manušen a o governmento Kosovsko agencija kotar i imovina (KPA) dinja relevantna informacije sar šaj o manuša te irinen pumari phu.

KEDIBA E MANUŠEN

Najangle bešljam te dikha ko so ka kerol kotar mende. So ka kerol o CHR o KPA, UNMIK, UNHCR i o lokalna koordinatorja ko terenji.

Savore amen hine amen kediba duj trin droma i plala dava iklijljam ko terenji te keda e našle manušen.

Ko kedime thana o koordinator CHR-a, hine le te kedel e manušen, a o manuš kotar KPA te vakerol e našle manušenge sar šaj te irinen pumari phu napalal. O manuš kotar KPA dinja zor so but te sikavel e našle manušen so trebun te keren, o manuša kotar

Isi len i problemi so na čhite pumari phu uprepeste kotar pumare dada i kotar pumare papja. But manuša bikiinde pumari phu i akava si baro problemi. Ako dika kana kerdjam o projekto ko vreme kanaj but devleskere praznikja, governeskere praznikja, jevend šiljaljipe, izborja zako governmento, a i but manuša našalde po poverenje ko organizacije kola pomozinen len i ko governmento. Pale hinjam but bahtale sar nakhavdjam i bući.

SO KERDJAM

I ako hine amen but pharipe dok kerdjam buci, bute RAEIRL sikavdjam sar šaj te irinen pumari phu palpalal. Ko duj thana kedindjam kedindjam e manušendar o lila te irinen pumari phu. Kerdjam 45 predmetja.

Arakhljam 40 manušen so mangel te irinenpe palpalal i olen dinjam ko DRS i UNDP organizacije so keren bući ko iriba e manušen a arakhljam i but manušen so nane len pumare dokumentja i olen bičhaldjam ko PRAKSIS koja kerol bući palo dokumentja.

Dok kerdjam bući podelindjam e manušen ko više kategorije. Isi manuša kolaisi len lila i manuša kola nane len lila.

UNMIK-o i UNHCR-o, kola hine amenca dine bari vajza so pihrde amenca

Ko but thana hine i avera manuša so keren bući palo našle manuša kotar Kosovo. Manuša kotar e governmento. Uzo manuša kola hine amari glavno ciljno grupa hine i avera našle manuša kola isi len isto problemi. Ko više thana hine i lokalna televizije i on dine ki javnost so amen kera.

PROBLEMJA

Bute našle manušen nane nisave lila koj si on. Akava problemi kokore o manuša vakerde. Zako akava problemi o RAEIRL našči te khuyen ko proceso te irinen pumari phu.

DINE DUMO

Baro vajzi akala bućake dine amen i o manuša kotar UNIJA: "Zavičaj za povratak", "Glas Kosova i Metohije", "JUG – Kraljevo". Vajzi dine amen i romane društva: Društvo rom Lazarevac, Društvo rom Mladenovac, Romane koordinatorja kotar governo Bela Palanka, Vranje, kola javindje pe te den dumo ko CHR. So kera dikhle i o UNMIK i o UNHCR.

AKTUEΛHO

But manuša kola dine pumare lila ko HPD na dobindja nisavo odgovori a isi manuša so dobinde ama na haljojen sodobinde. O manuš kotar KPA bute djenenge vakerdja so lengere khera peravde i akana ačhilji samo i avlija čuči. O HPD naščine te irinel lengere lengere khera kana si peravde, akana si šukar te den vajzo ko KPA te irinel olenge lengere avlije čuče pale kana avel aver vakti te dikhel pe e kherenca so ka kerel pe soj peravde i o KPA akana šaj adaja bući te kerol. Hari manuša isi len baht so lengere khera nane peravde i olenge o dinja pe lil soj si lengere kera. Akanaj uprelende so ka keren pumare imanjeja. Bute manušen o HPD naščine te arakhel so na hine len kontakto. Disavenge kas arakhljam dinjam o lila ko than, pošto o manuš kotar KPA pihravdja peja sa o lila so e manušen naščine te arakhela disavenge ljilja o telefoni te šaj te del olel o lila.

Isi manuša kola djiakana na dine nisavo zahtevi, palo mandati so kerdja o HPD. Interesantno si so disave manuša kotar akaja kategorija isi olen but khera i phu. But djene isi len i lila kotar o khera i kotar phu so dine amen te dikha o lila ama isi manuša so nane olen nisave lila. Soske djiakana na dine vakeren so nane ništa kotar adava i adaleske nadine djiakana.

Manuša kola hine len khera ki utrina ili stanja yakokola nane len nisave lila pareste šaj te dakazinen soj olengero imanje.

Najphareste šaj te rešinol pe o problemi akale manušenge.

Ama šaj te delpe disave baremanušenge kola šaj te bitinen lengoro problemi. Kobor akasavke manuša isi naščine te dikha ama šaj te phena soj si but. Arakhljam i disave manušen so bešle tali kirija i olenge but naščine te pomozina.

Manuša so bikinde pumare khera i on hine ko sastanci. I olenge but naščine te pomozina. Ama but manuša kotar akaja kategorija mangel te irinen pe ako bi pe arakhela dijek drom.

PRAVO KOTAR i PHU

Dinjam zor te sikava e manušen sar po šukar djandjam. Mukhljam olen te pučen amen so on mangel. Uzi bući so dinjam ko projekto sikavdjam e manušen so isi organizacije kola bizo love keren bući ko lengere problemja palo dokumentja, ko mangel te irinel pe palpalal ki Kosova, dinjam olen i lila so Bilteni i avera so hine amen, Akaja bući iljilji kotar UNHCR so del informacije ko IRL a kerel i UNIJA i lakere članice.

PRHAVIDIPE

Sar bi pe dela dumo bute našle manušenge RAEIRL te irinen pumari phu napalal soj ki Kosovo, isi potreba te phira pale pale našle manuša i te sikava len so te keren. Te keda olendar o lila.

Akaja bući o CHR dikhel ko but droma. Najšuze bi ovela sar so vakerdjam e manušenge ko kediba, te keden pe pobuter manuša ko jek than i o KPA te avel pe manušenca te kedol o lila.

Dujto drom te anen pe o manuša ko kancelarije KPA, a šaj i o manuša so phiren kotar KPA, kana arachoven ko dijek than te vakerel pe e manušenge i te anen pe kaj o prirde manuša kotar KPA keren bući.

Ako na kerel pe i bući sar so dikha but manuša RAEIRL na dena pumare lila te irinen pumari phu, a sar djaj i bući adava ka oven o najčorore manuša kola korkore našči te bitinen pumare problemura. Amari procenaj 1.000 manuša kola isilen problemja pumare imanjeja ki Kosova. Dujto rig o CHR našči aver drom te avel ko našle manuša te pomozinel olen avere bućenca kana akaja bući na phandlja.

ОДБОЈКАШИ ИЗ ЛИПЉАНА ВРАТИЛИ СЕ НА ТЕРЕН ПОБЕДАМА УЗ ЛОПТУ И КЊИГА

Након седам година паузе, протекле јесени, одбојкашки клуб "Партизан" из Липљана, који је пре неког времена обележио 60 година постојања, одиграо је прву званичну утакмицу у јужној српској лиги.

Приликом обиласка Липљана и његове околине, код цркве, у северном делу града, у раним поподневним часовима, приметили смо групу младића у спортској опреми и са већим бројем одбојкашких лопти у мрежи. Призор не би био необичан да пре тога нисмо сазнали да се у овом делу града налази само 250 српских домаћинстава. Чинило се сувише мало за један одбојкашки клуб. Новинарска знатижеља и ретко виђен призор, бар на овом делу централног Косова, били су довољан разлог за нас да започнемо

разговор са њима.

"Након престанка рада клуба 1999. године, окупали смо се пре пар година, а јесенас смо почели и да се такмичимо у српској лиги, Топличко-пчињски регион" прича нам најискуснији од њих Александар Рашић, касније сазнајемо капитен овог тима. "Такмичимо се у јужном делу Србије, регион који обухвата део од Куршумлије према Нишу и доле Лесковац и Врање и после јесењег дела првенства, заузимамо прво место са максималним бројем бодова и без изгубљеног сета", наставља с поносом Аца.

Већина играча, с просеком година око двадесет, је из

Детаљ са тренинга, Лепина, фебруар 2007. године

ПРВИ И МЕЂУ СТУДЕНТИМА

Непосредно пред Нову годину, пет одбојкаша Партизана, чинили су окосницу екипе Приштинског универзитета, на универзитетском Купу Србије. У конкуренцији универзитета из Београда, Новог Сада, Крагујевца и других већих центара за које су играли многи прволигашки кошаркаши, Приштински универзитет је освојио прво место, што представља још један доказ да се у Липљану игра добра одбојка и да ови играчи заиста вреде.

Липљана, а неколицина њих живи у околним селима. Тренирају у школској дворани, у седам километара удаљеном српском селу,

Лепини.

Осим одбојке, ови младићи, завидне резултате постижу и у школи и на

факултету. **Младен Делић**, студира фармацију у Митровици, а средњу школу завршио је као ђак генерације.

"Кад имам обавезе на факултету не стижем на тренинге, али сваки слободан тренутак користим да се посветим одбојци, јер у овим условима овде, она нам је и рекреација и забава и излазак",

каже Младен. И његов другар **Милан Капетановић**, сматра да је одбојка једино што имају. Помало му је жао што нема услова за играње кошарке, јер је још као дечак учествовао у кампу Владе Дивца у Пријепољу, где се дружио са вршњацима из Кошаркашког клуба "Партизан" Београд, презентујући им свије умеће.

Никола Костић је из Лапљег Села, студира економију у Митровици, а поред свих обавеза које има на факултету, успева да стиже на тренинге и утакмице, заједно са колегом делећи путне трошкове.

Оно што смо видели присуствујући тренингу у Лепини завређује пажњу. Растајући се од њих, пожелели смо им, пре свега, мир, јер само је он услов да се ови момци, наредне године, нађу на друголигашким теренима Србије.

ЗАХВАЛНОСТ

Боривоје Вигњевевић, председник клуба, каже да је ово је још један детаљ који показује да српско становништво, упркос свим тешкоћама, остаје и опстаје на просторима КИМ. Да би ови момци могли тренирати и играти утакмице као домаћини у Нишу, потребна су им не мала средства. Зато су нас замолили да се, овим путем, у име клуба, захвалимо **Славиши Ристићу**, председнику општине Зубин Поток, ЦИП-у, **Смиљку Костићу**, градоначелнику Ниша, који је помогао да им се спортска хала Чаир да на бесплатно кориштење, а посебно **Ненаду Поповићу**, шефу економског тима за КиМ као и **Александру Шоштару**, директору управе за спорт у Влади Србије, који су схватили ситуацију у којој се налази овај клуб и одобрили им неопходна средства за наставак такмичења.

Текст: Жељко Ђекић
Фото: Златко Маврић

НА ЗАДУШНИЦАМА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

У РЕЧАНЕ МОЖЕ, У МОВЉАНЕ НЕ

Срби са Косова и Метохије, организовано су изашли на гробља, како би молитвено обележили Задушнице и помолити се за покој душа својих ближњих. Примећено је да никада мањи број расељених није учествовао у том чину. Нестабилна политичка ситуација и најава протеста у Приштини, свакако су највећи разлог томе. Ипак, они најхрабрији одважили су се и поклонили сенима најближих у Митровици, Приштини, Пећи, Обилићу, Косову Пољу и још неким местима. Два аутобуса са расељеним лицима, обишли су сеоска гробља у Речанима, општина Сува Река и Црни Врх у пећкој општини.

По први пут након готово осам година, расељена лица из Речана и Мовљана, села у суворечкој општини, захваљујући упорности својих представника, успели су да од Координационог центра издејствују аутобус, а општинских власти дозволу како би обишли гробове својих најмилијих. Нажалост, гробље су обишли само мештани Речана, док је житељима Мовљана то право ускраћено, због неразумевања полиције која им се налазила у пратњи. "Мештани Мовљана највише је заболело то што су на неразумевање наишли

Расељени из Мовљана пале свеће на остацима цркве Св. Ђорђа која се налази на гробљу у селу Речане

управо код српских припадника КПС-а из северне Митровице, који нису дозволили расељеним да пређу пешице неколико стотина метара од центра до сеоског гробља. Тим више, што су њихове колеге, Албанци из Суве Реке, поставиле патролу у гробљу и појачали пратњу кроз село", прича за Инфо Билтен, **Златко Петровић**, један од учесника пута. Петровићу и његовим

Расељени из Мовљана пале свеће на остацима цркве Св. Ђорђа која се налази на гробљу у селу Речане

У МИТРОВИЦИ НАЈБРОЈНИЈЕ

Више стотина Срба са севера Косова, на Задушнице, уз пратњу војника КФОР-а и Косовске полицијске службе, обишло је гробља у јужном делу Косовске Митровице и Вучитрну. Срби су до гробља у јужној Митровици, делу где живе косовски Албанци, дошли аутобусима, затекавши исту слику као претходних година - порушене ограде, покидане ланце, коров и растиње на гробовима. Током посете није забележен нити један инцидент.

сапутницима преостало је само да аутобусом прођу кроз своје село и врате се у Речане. Тамо су запалили свеће на остацима цркве Светог Ђорђа, која се налази на самом гробљу у Речанима. Помен мртвима протекао је мирно, без инцидената, а призори које су затекли нису се много разликовали од оних на другим српским гробљима широм Космета. Гробље зарасло у шибље, много смећа, поломљене крстаче и споменици, само су мали део те иконографије.

Расељени из Мовљана пале свеће на остацима цркве Св. Ђорђа која се налази на гробљу у селу Речане

Тридесетак мештана Црног врха, села надомак Пећи у организацији Координационог центра, а у пратњи КПС-а, посетили су месно гробље. Призор који су затекли није одударало од слике осталих српских гробаља у покрајини. Током посете, Срби су се срели и са локалним албанским становништвом, дојучерашњим комшијама, и према речима **Драгана Гојковића**, вође пута, сусрет је протекао у срдечној атмосфери. Током разговора, расељени су најавили повратак својим кућама, у чему су их подржали мештани Албанци.

Припремио: Ж. Ђекић, Фото: З. Петровић и Д. Гојковић

ОБЕЛЕЖЕНА СЛАВА И СЕДАМ ГОДИНА ПОСТОЈАЊА УДРУЖЕЊА "ГЛАС КОСОВА И МЕТОХИЈЕ" ИЗ БЕОГРАДА

ДОГОДИНЕ У ПРИЗРЕНУ

Овим речима, владика Артемије пожелио је наредној домаћици славе Правици Парлић, сечење славског колача у једној од призренских светиња. Владика је многобројним гостима честитао радосни празник рођења Христовог, рекавши, "да је као и ранијих година, тај празник за све оне са КиМ пропраћен сенком туге, страдања и бола, као и онај први рођендан Христов у Витлејему".

У београдској цркви Св. апостола Марка, удружење "Глас Косова и Метохије", прославило је, 11. јануара, славу Светих 14 хиљада младенаца витлејемских и тако обележило седму

Сечење славског колача

годину свог постојања и рада. У присуству **Радомира Наумова**, министра енергетике у Влади Србије, викарног епископа **Теодосија**, монаха из манастира Епархије рашко-призренске и великог броја верника, владика **Артемије** пресекао је славски колач и пожелио успеха у даљем раду Удружењу и његовим члановима.

У својој беседи, владика Артемије је страдање косовско-метохијских Срба упоредио са страдањем витлејемских младенаца који су мученички пострадали од стране цара Ирода. Владика је такође, рекао да су витлејемски младенци пострадали у једном маху, док Срби на Косову и Метохији страдају непрекидно.

Игуман Симеон, министар Наумов и др Сека Мандић

Владика Артемије држи пригодну беседу

"Тако и нас на КиМ, сваке године о Божићу, овај празник светих младенаца, подсећа на наше страдање, на наше полеме и погроме на КиМ и у другим местима, где наш народ живи и страда имена Христовог ради. Али вера наша је та која наш народ храбри, која нам даје снаге да истрајемо у свим овим нашим невољама, да останемо верни косовском завету", рекао је у својој беседи владика. "На крсту страдања на КиМ је наш народ и наше светиње и наше цркве и наше монаштво, а мисија због које је међународна заједница дошла на КиМ, није донела резултате, није испунила она обећања која су записана, која су обећана и ону одговорност коју су примили на себе. Мир, слобода и безбедност дошла је на КиМ само за један народ, а за све остале и даље траје време страдања", истакао је владика.

Домаћин славе била је **Катарина Тунјић**, а за наредног домаћина пријавила се **Правица Парлић**, расељено лице из Призрена, којој је владика Артемије пожелио да се наредне године ломљење колача и читава свечаност одрже у царском граду.

Након тога, за уважене госте и присутне чланове удружења, приређен је пригодан програм.

Текст и фото: Ж. Ђекић

Присутни верни народ и чланови удружења

ОБЈЕКТИВ

Приштина, Марти Ахтисарија...

У ишчекивању

... а Превалац, туриста

Бела кућа, мотелски комплекс у Средској који је изградио Албанац уклопивши у њега и већ урађену кућу Србина у расељењу

Пре 6 месеци...

... и данас

*Задушнице на гробљу у Црном врху, општина Пећ
фебруар 2007. године.*

*Расељени из Мовљана пале свеће на остацима цркве Св. Ђорђа
која се налази на гробљу у селу Речане, фебруар 2007. год.*

У СЛУЖБИ РАСЕЉЕНИХ И ПОВРАТНИКА

Бранислав Грбић, Фроде Мауринг и Александар Грковић

Унија је пре годину дана покренула иницијативу о формирању информативног центра за повратнике и расељене на Косову. Почетком фебруара, Фроде Мауринг, шеф УНДП-а Приштина, Бранислав Грбић, вд министра за заједнице и повратак у Влади Косова и Александар Грковић, члан Управног одбора Уније, потписали су званичан документ о финансирању и успостављању Канцеларије Унија М, са седиштем у Приштини.

“Потписивањем пројект документа, заједно можемо почети са имплементацијом првог услужног центра за удружења ИРП с Косова, које ће водити УНИЈА М, сестринска организација Уније, добро познате асоцијације расељених у Србији”, рекао је том приликом Фроде Мауринг.

Александар Грковић, менаџер пројекта, захвалио се свима онима који су омогућили отварање центра и изнео планове његовог будућег рада.

“Превасходни циљ овог центра је да пружа помоћ ИРП и повратницима на Косово и да се заједно са нама изборе за своја права и без проблема наставе живот у косовском друштву”, истакао је Грковић, захваливши се на крају многобројним актерима који су помогли у остваривању ове идеје..

“Долазак Уније на просторе Косова представља битан сегмент у одрживости српске заједнице на Косову и у том циљу све услуге Министарства за заједнице и повратак биће вам на располагању”, рекао је обраћајући се представницима Уније Бранислав Грбић, вд министара за заједнице, повратак и питање мањина.

Велики допринос у отварању ове канцеларије дала су и Представништва UNHCR-а у Приштини и Београду, Канцеларија UNMIK-а за заједнице и повратак, а Унија М требало би ускоро да буде представљена на централном, општинском и локалном нивоу Косова.

Део присутних на потписивању уговора

Текст и фото: Жељко Ђекић

Чланице Уније

Божур - Смедеревска Паланка, Првог српског устанка 109, тел. 026-313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије - Београд, Скадарска 40а/II, тел.: 011/322-99-18, e-mail: gkim@eunet.yu, www.glskim.co.yu

Завичај за повратак - Крагујевац, Душана Дугалића 47, тел. 034/362-376, e-mail: zavicpo@infosky.net

Зора - Светог Саве 6- Беране, Тел/факс: 087/234-200, e-mail: zora_nvo@cg.yu

Југ - Краљево, Цара Душана 27/39, тел. 036/323-220, факс. 036/320-430, моб. 064/612-79-66, e-mail: agrkovic@yahoo.com

Свети Никола - Ресавска 33- Београд, Тел/факс: 011/32-32-620, e-mail: svnikola@scnet.yu

Свети Спас - Београд, Балканска 25, тел. 011/2686-161, e-mail: svetspas@eunet.yu, www.svetispas.org

Срећна породица - Ниш, Душанов Базар, купола, локал 223, тел. 018/257-184, e-mail: vulicevic@bankerinter.net

Центар за правну заштиту - Београд, Балканска 25, Тел/Факс: 011/2686-161, e-mail: rprotect@eunet.yu

Центар за хумане ресурсе - Сутјеска 318/е Котеж – Београд, Тел/фах 011/ 715-762, e-mail: chrbgd@eunet.yu

Унија - Канцеларија у Београду - Трг Николе Пашића 9/7, тел: 011/3398-705, e-mail: unijakm@eunet.yu, www.unijairl.org

Унија - Канцеларија у Звечану - Бубе Михајловић бб, тел: 028/665-150, e-mail: unija.zvecan@sezampro.yu

ИНФО БИЛТЕН - Главни и одговорни уредник: Жељко Ђекић; Уређивачки одбор: Бранислав Скробоња (председник), Александар Грковић и Златко Маврић (чланови); Технички уредник: Зоран Ђуричанин

Адреса редакције: Трг Николе Пашића 9/VII, 11000 Београд, тел/факс: 011/339-87-05; e-mail: unijakm@eunet.yu
Штампа: "Флеш", Земун; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153